

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/lodz/wystawy-w-regionie/przyjdź-i-zobacz/166900,Prezentacja-wystawy-Stanisław-Sojczyński-1910-1947-nauczyciel-żołnierz-konspirat.html>

27.04.2024, 11:34

Prezentacja wystawy „Stanisław Sojczyński (1910-1947) - nauczyciel, żołnierz, konspirator” - Radomsko, 15 czerwca - 20 lipca 2022

15 czerwca 2022 wystawa plenerowa przygotowana w Oddziałowym Biurze Edukacji Narodowej IPN w Łodzi stała się elementem uroczystości poświęconej Stanisławowi Sojczyńskiemu „Warszycowi”, którego imię nadano tego dnia pociągowi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej.

Ekspozycja stała przed gmachem Muzeum Regionalnego im. Stanisława Sankowskiego przy ul. Narutowicza 1 w Radomsku, gdzie dawniej znajdował się ratusz, a na jego tyłach w latach 40. XX w. kolejno więzienie gestapo, a następnie areszt PUBP w Radomsku. Dostępna będzie w tym miejscu dla mieszkańców miasta do 20 lipca 2022 r.

Autorem wystawy jest Artur Ossowski, naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Łodzi. Grafika ekspozycji wykorzystana została do stworzenia rysunków na pociągu ŁKA „Warszyc”.

Uroczysta premiera pociągu wraz z nadaniem mu imienia Bohatera związana jest z 75. rocznicą zamordowania Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca”, uczestnika wojny obronnej Polski w 1939 r., zastępcy komendanta Obwodu Radomsko Armii Krajowej i szefa tamtejszego Kedywu, twórcy niepodległościowej organizacji Konspiracyjne Wojsko Polskie, rozstrzelanego wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi 19 lutego 1947 r.

Poprzez wielkoformatowe rysunki zdobiące boki pociągu ŁKA przypomniane zostały dwa najważniejsze wydarzenia z życia bohatera, czyli walka w szeregach Armii Krajowej oraz działania w ramach antykomunistycznej organizacji i kontynuowanie oporu po 1945 r. Na bokach wagonów zaprezentowano sceny batalistyczne upamiętniające akcję przeprowadzoną w nocy z 7 na 8 sierpnia 1943 r., gdy akowski oddział partyzancki pod dowództwem por. Stanisława Sojczyńskiego „Zbigniewa” uratował z niemieckiego więzienia w Radomsku Polaków i Żydów oraz wydarzenia z 19 na 20 kwietnia 1946 r., gdy podkomendni „Warszyca” wkroczyli do Radomska i z tamtejszego aresztu Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego uwolnili kilkudziesięciu przetrzymywanych żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Obydwa wydarzenia łączy Radomsko, będące w okresie II wojny światowej ważnym ośrodkiem oporu w ramach Polskiego Państwa Podziemnego oraz miejscem powstania i funkcjonowania największej antykomunistycznej organizacji w Łódzkiem – Konspiracyjnego Wojska Polskiego.

W wydarzeniu udział wzięli dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa IPN, Grzegorz Schreiber, marszałek województwa łódzkiego oraz dr hab. Dariusz Rogut, dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi, a także – rodzina Bohatera, syn, wnuk, prawnuk i praprawnuki Stanisława Sojczyńskiego.

Prezentacjom towarzyszyło seminarium popularnonaukowe, podczas którego wystąpili dr hab. Dariusz Rogut (*Sowieci w Polsce – wyzwolenie przez zniewolenie*), dr Tomasz Toborek (*Kpt. Stanisław Sojczyński „Warszyc” i I Komenda Konspiracyjnego Wojska Polskiego*) oraz Paweł Wąs (*Działalność II i*

III Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego 1946–1954).

fot. Marzena Kumosińska, Jacek Trajdos

[Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych w związku z uczestnictwem w wydarzeniu organizowanym przez Instytut Pamięi Narodowej](#)

Grzegorz Sojczyński,
prawnik „Warszyca”. fot.
Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Dr hab. Karol Polejowski,
wiceprezes IPN. Fot.
Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Dr hab. Dariusz Rogut,
dyrektor Oddziału IPN w
Łodzi. Fot. Marzena
Kumosińska

Artur Ossowski, naczelnik
OBEN IPN w Łodzi, autor
wystawy. Fot. Marzena
Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

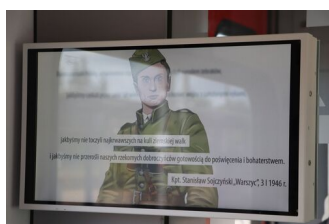
Fot. Marzena Kumosińska

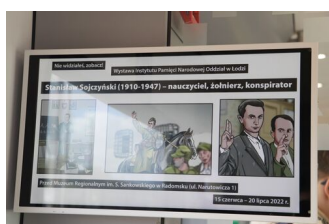
Fot. Marzena Kumosińska

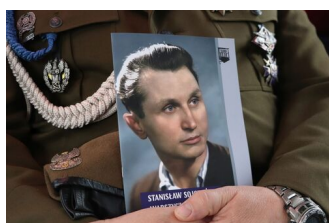
Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

Fot. Jacek Trajdos

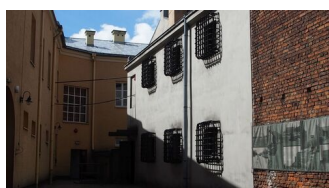
Wystąpienie dr. hab.
Dariusza Roguta, dyrektora
Oddziału IPN w Łodzi. Fot.
Marzena Kumosińska

Wystąpienie dr. Tomasz
Toborka, pracownika OBBH
IPN w Łodzi. Fot. Marzena
Kumosińska

Wystąpienie Pawła Wąsa,
pracownika OBBH IPN w
Łodzi. Fot. Jacek Trajdos

Dawny areszt/więzienie w
Radomsku. Fot. Marzena
Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

Fot. Marzena Kumosińska

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

1

POR. STANISŁAW SOJCZYŃSKI „ZBIGNIEW” - DOWÓDCA BATALIONU „RYŚ”
W 27. PUŁKU PIECHOTY ARMII KRAJOWEJ.

*DAROWANO NAM POLSKĘ, LISTANOWIŁO RZĄDY NAD NIĄ, JAKBYŚMY BYLI NARODEM ŻEBRAKÓW, JAKBYŚMY
CZEKALI PRZEZ SZEŚĆ LAT WIELKICH ZMAGAŃ NA KONIEC WOJNY Z ZAŁOŻONYMI REKAMI, JAKBYŚMY NIE TOCZYLI
NAJKRWAWSZYCH NA KULI ZIEMSKIEJ WALK I JAKBYŚMY NIE PRZEROŚLI NASZYCH RZEKOMYCH DOBROCZYŃCÓW
GOTOWOŚCIĄ DO POŚWIĘCENIA I BOHATERSTWEM.*

KPT. STANISŁAW SOJCZYŃSKI „WARSZYC”, 3 STYCZNIA 1946 R.

Autor wystawy: Artur Ossowski

Na wystawie, oprócz pokolorowanych zdjęć archiwalnych, wykorzystano rysunki i informacje z kalendarza na 2022 r. Stanisław Sojczyński „Warszyc”, autorstwa Pawła Kowalskiego i dr Aleksandry Rybińskiej-Bieleckiej. Zachowując istniejącą koncepcję artystyczną, dodano do wyżej wymienionych materiałów ikonograficznych kolejne rysunki z życia bohatera lub osób z nim związanych.

Autor rysunków w kalendarzu na 2022 r. Stanisław Sojczyński „Warszyc” i rysunków do wystawy: Tomasz Wilczkiewicz

Autor koncepcji kolorystycznej archiwalnych zdjęć:

Mikołaj Koczmarek

Recenzent naukowy: dr Tomasz Toborek

Recenzent plastyczny: Magdalena Ślądka

Łódź 2022 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

Panele wystawy

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

1

POR. STANISŁAW SOJCZYŃSKI „ZBIGNIEW” - DOWÓDCA BATALIONU „RYŚ”
W 27. PUŁKU PIECHOTY ARMII KRAJOWEJ.

*DAROWANO NAM POLSKĘ, LISTANOWIŁO RZĄDY NAD NIĄ, JAKBYŚMY BYLI NARODEM ŻEBRAKÓW, JAKBYŚMY
CZEKALI PRZEZ SZEŚĆ LAT WIELKICH ZMAGAŃ NA KONIEC WOJNY Z ZAŁOŻONYMI REKAMI, JAKBYŚMY NIE TOCZYLI
NAJKRWAWSZYCH NA KULI ZIEMSKIEJ WALK I JAKBYŚMY NIE PRZEROŚLI NASZYCH RZEKOMYCH DOBROCZYŃCÓW
GOTOWOŚCIĄ DO POŚWIĘCENIA I BOHATERSTWEM.*

KPT. STANISŁAW SOJCZYŃSKI „WARSZYC”, 3 STYCZNIA 1946 R.

Autor wystawy: Artur Ossowski

Na wystawie, oprócz pokolorowanych zdjęć archiwalnych, wykorzystano rysunki i informacje z kalendarza na 2022 r. Stanisław Sojczyński „Warszyca”, autorstwa Pawła Kowalskiego i dr Aleksandry Rybińskiej-Bieleckiej. Zachowując istniejącą koncepcję artystyczną, dodano do wyżej wymienionych materiałów ikonograficznych kolejne rysunki z życia bohatera lub osób z nim związanych.

Autor rysunków w kalendarzu na 2022 r. Stanisław Sojczyński „Warszyca” i rysunków do wystawy: Tomasz Wilczkiewicz

Autor koncepcji kolorystycznej archiwalnych zdjęć: Miłkołaj Koczmarek

Recenzent naukowy: dr Tomasz Toborek

Recenzent plastyczny: Magdalena Ślądcka
tłóć 2022 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

2

ZDJĘCIE PORTRETOWE SOJCZYŃSKIEGO - LATA 30. XX W.
FOT. ARCHIWUM IPN ODDZIAŁ W ŁODZI

URODZONY 30 MARCA 1910 R. W RZEJOWICACH. BYŁ JEDNYM Z SZEŚCIORGĄ DZIECI MICHAŁA I ANTONINY ZE ŚLIWOWSKICH. NAUKĘ ROZPOCZĄŁ W RODZINNEJ MIEJSCOWOŚCI, A PÓŹNIEJ KSZTAŁCIŁ SIĘ DO 1932 R. W PAŃSTWOWYM SEMINARIUM NAUCZYCIELSKIM MĘSKIM IM. TADEUSZA KOŚCIELUSKI W CZĘSTOCHOWIE. SŁUŻBĘ WOJSKOWĄ ZAKOŃCZYŁ JAKO PODCHORAŻY REZERWY, OTRZYMUJĄC PRZYDZIAŁ DO 7. DYWIZJI PIECHOTY. PRZEŁOŻENI OPINIOWALI GO JAKO WOJSKOWEGO O PRZECIĘTNEJ INDYWIDUALNOŚCI, CHOĆ CENILI PRZYSZŁEGO OFICERA ZA ODPORNOŚĆ FIZYCZNĄ, ZDYSCYPLINOWANIE, POSŁUSZEŃSTWO, LOJALNOŚĆ, SPRAWIEDLIWOŚĆ, KOLEŻENSKOŚĆ, ZRÓWNOWAŻENIE CHARAKTERU I OLBRYMIĄ PRACOWITOŚĆ. DLATEGO PODKREŚLALI, ŻE W PRZYSZŁOŚCI ZYSKA PĘWNOŚĆ SIEBIE, CO POZWOLI MU WYPADAĆ ROZKAZY I WZBUDZAĆ POSŁUCH U PODKOMENDNYCH.

WSZYSTKIE TE CECHY NASZ BOHATER ROZWIJAŁ, PRACUJĄC JAKO NAUCZYCIEL W SZKOLE POWSZECHNEJ W BORZE ZAJACIŃSKIM NIEOPODAL CZĘSTOCHOWY. POSIADAŁ RÓWNIEŻ ZMYŚL DZIENNIKARSKĄ, OPISUJĄC ZWIĘŻLE I PROSTO AKTUALNE ZAGADNIENIA SPOŁECZNO-POLITYCZNE W PRZEDWOJENNYM CZASOPISIE „OGNIWO”. W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ NIE ZAPRZESTAŁ PISANIA, NAŚWIETLAJĄC SENS WALKI NA ŁAMACH KONSPIRACYJNEJ PRASY. REDAGOWAŁ RÓWNIEŻ ODEZWY DO LUDNOŚCI, ROZKAZY DO PARTYZANTÓW I MELDUNKI DO PRZEŁOŻONYCH W ARMII KRAJOWEJ.

KLĘSKA 1939 R. ODCISNĘŁA NA NIM PIĘTNO, GDYŻ JEGO MACIERZYSTA JEDNOSTKA JUŻ SIÓDMEGO DNIA NIEMIECKIEJ AGRESJI ZOSTAŁA ROZBITA POD CZĘSTOCHOWĄ, ZAŚ WIEKŠOŚĆ JEJ ŻOŁNIERZY TRAFIŁA DO NIEWOLI. PPOR. SOJCZYŃSKI NIE ZNALAZŁ SIĘ WŚRÓD TYCH, KTÓRZY MUSIELI ZŁOŻYĆ BRONĲ, LECZ WRAZ Z NIELICZNYMI PODODDZIAŁAMI WOJSKA POLSKIEGO PRZEDARŁ SIĘ NA PRAWY BRZEG WISŁY I UCZESTNICZYŁ W WALKACH POD JANOWEM LUBELSKIM. PRAWDOPODOBNIEM DOSTAŁ SIĘ W RĘCE ARMII CZERWONEJ, KTÓRA 28 WRZEŚNIA ZAJĘŁA BIŁGORAJ, A NASTĘPNIE FRAMPOL, LECZ ZDOŁAŁ UNIKNĄĆ WYWÓZKI W GŁĘB ZWIĄZKU SOWIECKIEGO. STĄD GORZKI BYŁ DLA NIEGO WIDOK PŁAKATÓW I LIST OFIAR ZBRODNI KATYŃSKIEJ, GDY W KWIEŃNIU 1943 R. NIEMCY UJAWNILI ŚWIATU SOWIECKI MORD NA POLSKICH OFICERACH, PRZYSTĘPUJĄC DO PROPAGANDOWYCH DZIAŁAŃ W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE.

ZDJĘCIE ŚLUBNE SOJCZYŃSKIEGO I LEOKADII KUBIK, 1932 R.
FOT. ZE ZBIORÓW DR. TOMASZA TOBORKA/IPN ODDZIAŁ W ŁODZI

KENKARTA SOJCZYŃSKIEGO „ZBIGNIEWA” NA FIKCYJNE NAZWISKO ANDRZEJ DĘBOWICZ - RADOMSKO, 1942 R.
FOT. ARCHIWUM IPN ODDZIAŁ W ŁODZI

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

3

NIE ZMIENIŁO TO JEDNAK JEGO NASTAWIENIA DO NIEMCÓW, GDYŻ PAMIĘTAŁ O ICH BESTIALSTWIE, BUCIE I POGARDZIE WOBEC PODBITEGO NARODU. NIE ZAPOMIĄŁ IM RÓWNIEŻ OFIAR ZBIOROWEJ EGZEKUCJI W DMIENIE, GDZIE 17 LIPCA 1942 R. POWIESILI 11 SKAZAŃCÓW, WYBRANYCH Z RADOMSZCZAŃSKIEGO ARESZTU. STĄD SKUTECZNY ZAMACH NA DWÓCH MIEJSCOWYCH GESTAPOWCÓW, KTÓRYCH ZASTRZELONO W RADOMSKU 27 MAJA 1943 R. KOLEJNYM KROKIEM BYŁO LIWOLNIENIE, W NOCY Z 7 NA 8 SIERPNIA 1943 R., KILKUDZIESIĘCIU ZAKŁADNIKÓW Z WIEZIENIA W RADOMSKU. WRESZCIE SAMODZIELNE DOWODZENIE PARTYZANCKIM ODDZIAŁEM „GRUNWALD” ORAZ BATALIONEM „RYŚ”, W RAMACH ODTWORZONEGO 27. PUŁKU PIECHOTY ARMII KRAJOWEJ, NA CZELE KTÓREGO LICZYSTNICZYŁ W AKCJI „BURZA”. OSTATNIM AKORDEM JEGO SŁUŻBY NA RZECZ POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO BYŁA OSŁONA BRITYJSKIEJ MISJI „FRETON”, Z KTÓREGO TO ZADANIA WYWIĄZAŁ SIĘ WYŚMIENICIE JEGO PODKOMENDNY PPOR. JÓZEF KOTECKI „WARTA”.

ZDJĘCIE SYGNALITYCZNE NR 488 KPT. SOJCZYŃSKIEGO „WARSZYCA”, WYKONANE W SIEDZIBIE WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO PRZY AL. ANSTADTA 7, MIESIĄC PO JEGO ARESZTOWANIU W CZĘSTOCHOWIE – ŁÓDŹ, 25 LIPCA 1946 R.
FOT. ARCHIWUM IPN ODDZIAŁ W ŁÓDZI

ZGŁADZENI Z WYROKU POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO RADOMSZCZAŃSCY GESTAPOWCY.

FOT. ZE ZBIORÓW DR. TOMASZA TOBORNA, IPN ODDZIAŁ W ŁÓDZI

POSZUKIWANY PRZEZ SOWIECKIE SŁUŻBY I RODZIMY APARAT BEZPIECZEŃSTWA KPT. SOJCZYŃSKI „WARSZYCA” UKRYWAŁ SIĘ W PILE I DO RADOMSKA POWRÓCIŁ W MARCU 1945 R. JEGO LOKAL KONSPIRACYJNY MIEŚCIŁ SIĘ W MIESZKANIU CHOR. BOLESŁAWA KILA „PONUREGO” PRZY UL. SPORTOWEJ 12. W NIM SOJCZYŃSKI W OBECNOŚCI GOSPODARZA ORAZ POR. JANA ROGULKI „GROTA” I PPOR. KSAWEREGO BŁASIAKA „ALBERTA”, WYDAŁ ROZKAZ O ZAWIĄZANIU KONSPIRACYJNYCH STRUKTUR O KRYPTONIMIE „MANEWIR”, OWA ANTYKOMUNISTYCZNA ORGANIZACJA DO HISTORII PRZESZŁA POD NAZWĄ KONSPIRACYJNE WOJSKO POLSKIE. RUCH TEN ZDOMINOWAŁ SWYM ZASIĘGIEM REGION ŁÓDZI I WYSZEDŁ POZA JEGO GRANICE. NAWET ŚMIERĆ KPT. SOJCZYŃSKIEGO NIE ZNISZCZYŁA STWORZONEGO PRZEZ NIEGO PODZIEMIA NIEPODLEGŁOŚCIOWEGO, PONIEWAŻ WALKĘ KONTYNUOWALI JEGO PODKOMENDNI. OSTATNI PARTYZANCI Z KONSPIRACYJNEGO WOJSKA POLSKIEGO POLEGLI Z BRONIA W REKU W LIPCU 1951 R., CZEGO PRZYKŁADEM MOŻE BYĆ ŚMIERĆ POR. JANA KWAPISZA „LISA-KULI”. KOLEJNI NATOMIAST STAWALI PRZED PLITONEM EGZEKUCYJNYM W 1955 R., JAK NP. STRACENI OSTATNI DOWÓDCY PARTYZANCKICH PATROLI – SIERŻ. JÓZEF ŚLĘZAK „MLICHA” ORAZ POR. LUDWIK DANIELAK „BOJAR”.

KTO ICH MOTYWOWAŁ DO TEJ NIERÓWNEJ WALKI I DLACZEGO IDEA WSKRZESZONA PRZEZ „WARSZYCA” TRWAŁA KOLEJNE LATA, ABY PO LIPIADKU KOMUNIZMU ZNALEŻĆ POCZESNE MIEJSCE NA KARTACH HISTORII? NA TO PYTANIE POSTARAM SIĘ ODPOWIEDZIEĆ, PRZYBLIŻAJĄC POSTAĆ PREZENTOWANEGO BOHATERA I LUDZI Z NIM ZWIĄZANYCH.

DZIŚ, KIEDY BYŁE MET SPOŁECZNY JEST OFICEREM, A IM WIEKSZA SZLIZA, TYM DOŚĆ CZĘSTO WYŻSZĄ OTRZYMUJE RANGĘ, NAJWYŻSZYM ODZNACZENIEM JEST PRZEŚWIADCZENIE, ŻE JEST SIĘ CZŁOWIEKIEM ZASAD I HONORU, WIERNYM SYNEM OJCZYZNY.
KPT. STANISŁAW SOJCZYŃSKI „WARSZYCA”, 12 WRZEŚNIA 1945 R.

KADR Z POLSKIEJ KRONIKI FILMOWEJ, KTÓRA ZAREJESTROWAŁA PROCES KPT. SOJCZYŃSKIEGO „WARSZYCA” I JEGO PODKOMENDNYCH PRZED WOJSKOWYM SĄDEM REJONOWYM W ŁÓDZI. ROZPRAWA ODBYŁA SIĘ W GMACHU SĄDU OKRĘGOWEGO NA PL. DĄBROWSKIEGO W ŁÓDZI I TAM 17 GRUDNIA 1946 R. ZAPADŁ WYROK. OŚMIU OSKARŻONYCH: STANISŁAW SOJCZYŃSKI, KSAWERY BŁASIAK, HENRYK GLAPIŃSKI, MARIAN KNOPIK, ALBIN CIEŚLICKI, STANISŁAW ŻELANOWSKI, ANTONI BARTOLIK I WŁADYSŁAW BOBROWSKI ZOSTAŁO SKAZANYCH NA KARĘ ŚMIERCI. PREZYDENT BOLESŁAW BIERUT SKORZYSTAŁ Z PRAWA ŁASKI JEDYŃIE WOBEC BARTOLIKA I BOBROWSKIEGO. POZOSTAŁYCH SKAZAŃCÓW ZGŁADZONO 19 LUTEGO 1947 R., NIE CHCĄC DOPIŁUŚCIĆ DO OBJĘCIA ICH AMNESTIĄ, KTÓRA WCHODZIŁA W ŻYCIE Z DNIEM 22 LUTEGO.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

4

SOJCZYŃSKI DO WYBUCHU WOJNY BYŁ NAUCZYCIELEM W SZKOLE POWSZECHNEJ W BORZE ZAJACIŃSKIM. NALEŻAŁ RÓWNIEŻ DO ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO ORAZ AKTYWNIIE DZIAŁAŁ W ZWIĄZKU STRZELECKIM.

PO CIĘŻKICH WALKACH POD CZĘSTOCHOWĄ, 7 WRZEŚNIA 1939 R., NIEMIECKIE ZAGONY PANCERNE PRZEŁAMAŁY FRONT I PO ZAJĘCIU MIASTA RUSZYŁY KU WARSZAWIE. PRZYNALEŻĄCA DO ARMII „KRAKÓW” 7. DYWIZJA PIECHOTY PRZESTAŁA ISTNIEĆ JAKO ZWARTA FORMACJA I JEDYNE JEJ NIELICZNE PODODZIAŁY ZDOŁAŁY PRZEDOSTAĆ SIĘ NA LUBELSZCZYNĘ. JEDNYM Z OFICERÓW ORGANIZUJĄCYM ROZBITE JEDNOSTKI BYŁ PPOR. SOJCZYŃSKI.

PO KLĘSCIE POD CZĘSTOCHOWĄ NIEDOBITKI Z 7. DYWIZJI PIECHOTY DOŁĄCZYŁY M.IN. DO GRUPY OPERACYJNEJ „KOWEL” POD DOWÓDZTWEM PŁK. DYPŁ. LEONA KOCA ORAZ LICZĘSTNICZYŁY W BOJACH Z NIEMCAMI POD HRUBIESZOWEM I JANOWEM LUBELSKIM.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

5

PO LICIECZCE Z NIEWOLI SOWIECKIEJ PPOR. SOJCZYŃSKI PRÓBOWAŁ SIĘ DO ZAJĘTEJ PRZEZ NIEMCÓW WARSZAWY, ALE OKAZAŁO SIĘ TO NIEMOŻLIWE. DLATEGO W CYWILNYM PRZEBRANIU POWRÓCIŁ W RODZINNE STRONY I JESIENIĄ 1939 R. WSTĄPIŁ W SZEREGI SŁUŻBY ZWYCIĘSTWU POLSKI, PRZYJMUJĄC PSEUDONIM „WOJNAR”.

W 1940 R., JUŻ W RAMACH ZWIĄZKU WALKI ZBRÓJNEJ, POSŁUGIWAŁ SIĘ PSEUDONIMEM „ZBIGNIEW” I JAKO KOMENDANT PODOBWODU RZĘJOWICE ROZBUDOWYWAŁ STRUKTURY KONSPIRACYJNE ORAZ GROMADZIŁ UZBROJENIE POTRZEBNE DLA PRZYSZYŁYCH AKCJI BOJOWYCH.

KLUCZOWĄ SPRAWĄ DLA PPOR. SOJCZYŃSKIEGO „ZBIGNIEWA” BYŁO LIKARANIE GESTAPOWSKICH MORDERCÓW Z DMENINA – WILLEGO BERGERA I JEGO ZASTĘPCY JOHANNĄ WAGNERA. POŚWIECIŁ TEMU WIELE CZASU I LITWAŁI, CZEKAJĄC NA DOGODNY MOMENT, BY WYKONAWCY WYROKUŁ: BRONISŁAW SKÓRA-SKOCZYŃSKI „ROBOTNIK” ORAZ ZYGMUNT CZERWIŃSKI „STAW” MOGLI ZGLĄDZIĆ OBYDWOCH NIEMIECKICH OPRAWCÓW. OKAZJA NADARZYŁA SIĘ 27 MAJA 1943 R., GDY W RADOMSKU ODBYWAŁ SIĘ TARG.

PO WYKONANIU ZADANIA, CHCĄC ZAPOBIEC REPRESJOM NIEMIECKIM, PPOR. SOJCZYŃSKI WYSLAŁ LISTY DO PLACÓWEK GESTAPO W CZĘSTOCHOWIE I RADOMIU, ZAPOWIEDZIAŁ W NICH, ŻE PODOBNE AKCJE LIKWIDACYJNE BĘDĄ KONTYNUOWANE, W PRZYPADKU KOLEJNYCH PUBLICZNYCH EGZEKUCJI.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

6

ODPOWIEDZIĄ NA PACYFIKACJĘ RZEJOWIC (3 SIERPNIA 1943 R.), RODZINNEJ MIEJSCOWOŚCI POR. SOJCZYŃSKIEGO „ZBIGNIEWA” (AWANS NA PORUCZNIKA W LIPCU 1943 R.), BYŁ ATAK NA WIEZIENIE W RADOMSKU I UWOLNIENIE PONAD 50 LWIĘZIONYCH. AKCJĘ PRZEPROWADZONO W NOCY Z 7 NA 8 SIERPNIA 1943 R., ANGAŻUJĄC DO NIEJ NIEMAL STUOSOBOWY ODDZIAŁ PARTYZANCKI POD DOWÓDZTWEM „ZBIGNIEWA”. NIEKTÓRZY Z URATOWANYCH DOŁĄCZYLI DO NOWO POWSTAŁEGO ODDZIAŁU PARTYZANCKIEGO ARMII KRAJOWEJ „GRUNWALD”.

DOWÓDCĄ ODDZIAŁU PARTYZANCKIEGO „GRUNWALD” ZOSTAŁ – NIEDAWNY BOHATER AKCJI NA RADOMSKO – POR. SOJCZYŃSKI. NAJBLIŻSZYMI JEGO WSPÓŁPRACOWNIKAMI I ZARAZEM DOWÓDCAMI PLUTONÓW BYLI: JAN KAŁETA „POSTRACH”, JAN ROGUŁKA „GROT” ORAZ BRONISŁAW SKÓRA-SKOCZYŃSKI „ROBOTNIK”. DWAJ PIERWSI Z WYMIENIONYCH PARTYZANTÓW W PÓŹNIEJSZYM OKRESIE WSPÓŁTWORZYLI KONSPIRACYJNE WOJSKO POLSKIE, LECZ ZANIM TO NASTĄPIŁO, ZDOBYWALI DOŚWIADCZENIE, ATAKUJĄC NIEMIECKIE SIŁY OKUPACYJNE. W LISTOPADZIE 1943 R. DOWÓDZTWO NAD „LEŚNĄ FORMACJĄ” OBJĄŁ POR. FLORIAN BUDNIAK „ANDRZEJ”, KTÓRY KONTYNUOWAŁ AKCJE ZACZĘPNE W REJONIE CZĘSTOCHOWY, RADOMSKA, PRZĘDZORZA I WŁOSZCZOWEJ.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

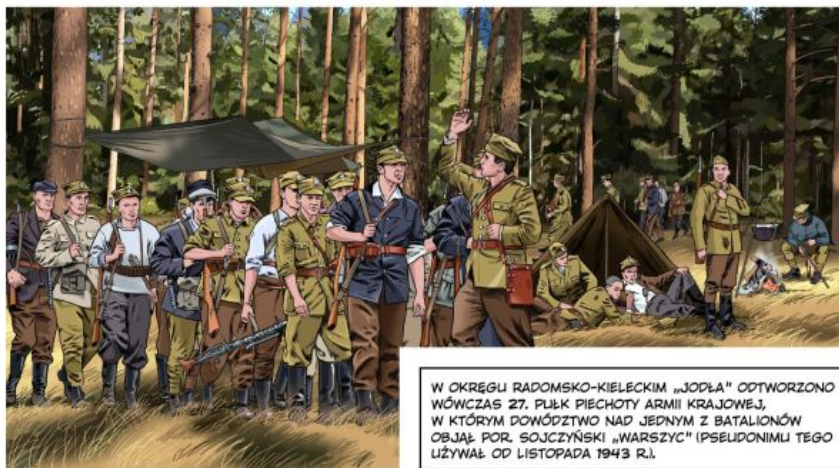

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

7

W LIPCU 1944 R. ARMIA KRAJOWA – JAKO RAMIĘ ZBROJNE POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO – PRZYSTĄPIŁA DO REALIZACJI AKCJI „BURZA”. W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI ZAATAKOWANO NIEMIECKIE GARNIZONY W WILNIE I WE LWOWIE, NASTĘPNIE KONTYNUOWANO DZIAŁANIA NA ULICACH WARSZAWY, RZUCAJĄC 1 SIERPNIĄ POWSTAŃCZE SIŁY DO WALKI Z OKUPANTEM NIEMIECKIM. NATOMIAST OPERUJĄCYM W TERENIE ODDZIAŁOM PARTYZANCKIM NAKAZANO POŁĄCZYĆ SIĘ W WIĘKSZE FORMACJE I SZYBKIM MARSZEM RUSZYĆ KU KRWAWIĄCEJ STOLICY.

W OKRĘGU RADOMSKO-KIELECKIM „JODŁA” OTWORZONO WÓWCZAS 27. PUŁK PIECHOTY ARMII KRAJOWEJ, W KTÓRYM DOWÓDZTWO NAD JEDNYM Z BATALIONÓW OBJĄŁ POR. SOJCZYŃSKI „WARSZYC” (PSEUDONIMU TEGO UŻYWAŁ OD LISTOPADA 1943 R.).

NIEDOSTATECZNIE UZBROJONE ODDZIAŁY PARTYZANCKIE NIE MOGŁY NAWIĄZAĆ OTWARTEJ WALKI Z JEDNOSTKAMI NIEMIECKIMI WYPOSAŻONYMI W BRONĀ PANCERNA, ARTYLERIE ORAZ SAMOLOTY, STĄD WIELE AKOWSKICH FORMACJI ZALĘGŁO W LASACH I KONTYNUOWAŁO DZIAŁANIA ZACZĘPNE, WRACAJĄC W MIEJSCA KONCENTRACJI. TEN SAM LOS SPOTKAŁ JEDNOSTKĘ POR. SOJCZYŃSKIEGO „WARSZYCA”, PONIEWAŻ Z AMUNICJĄ NA WYCZERPANIU, Z NIEWIELKIMI ZAPASAMI ŻYWNOSCI I Z DUŻĄ LICZBĄ RANNYCH ORAZ CHORYCH NIE MOGŁA ONA KONTYNUOWAĆ WALKI Z NIEMCAMI. NA SZCZĘŚCIE JEGO ODDZIAŁ ZNAJDOWAŁ SIĘ NA LEWYM BRZĘGU WISŁY I NIE ZOSTAŁ ROZBROJONY PRZEZ SOWIETÓW.

NAJTRAGICZNIEJSZY LOS SPOTKAŁ JEDNAK ŻOŁNIERZY Z NOWOGRÓDZKIEGO, WILEŃSKIEGO ORAZ LWOWSKIEGO OKRĘGU ARMII KRAJOWEJ. WIĘKSZOŚĆ Z NICH ZEŚLANO DO ŁAGRÓW, A NIEKTÓRYCH ROZSTRZELANO NA MIEJSCU, GDY W LIPCU 1944 R. OSACZANO AKOWSKIE ZGRUPOWANIA W OKOLICACH WILNA LUB ZATRZYMYWANO POLSKICH KONSPIRATORÓW NA ULICACH LWOWA.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

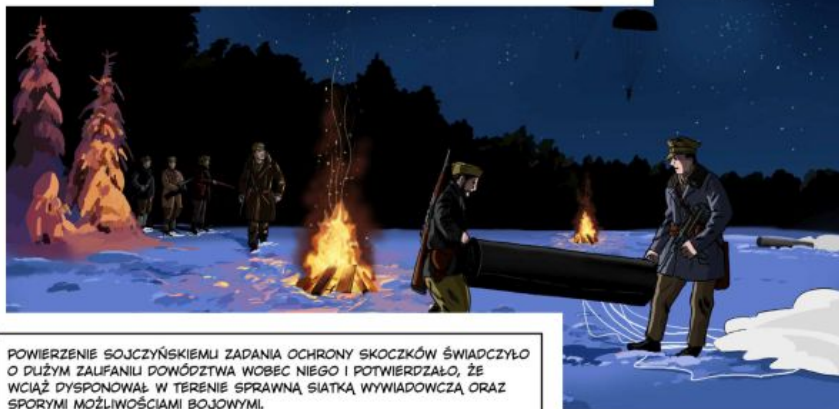
Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910–1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

8

JEDNYM Z OSTATNICH ZADAŃ POR. SOJCZYŃSKIEGO „WARSZYCA” I JEGO PODKOMENDNYCH BYŁA OCHRONA BRYTYJSKIEJ MISJI WOJSKOWEJ „FREESTON” POD DOWÓDZTWEM PŁK. DUJANA T. HUDSONA, ŁAPUJĄCEJ 26 GRUDNIA 1944 R. KOŁO ŻAREK NIEPODŁAŁ CZĘSTOCHOWY. ALIANSI MIELI ZEBRAĆ INFORMACJE O SYTUACJI W POLSCE ORAZ ZORIENTOWAĆ SIĘ W POCZYNIANIACH SOWIECKICH WZGLĘDEM PRZEDSTAWICIELI POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO.

POWIERZENIE SOJCZYŃSKIEMU ZADANIA OCHRONY SKOCZKÓW ŚWIADCZYŁO O DUŻYM ZAUFANIU DOWÓDZTWA WOBEC NIEGO I POTWIERDZAŁO, ŻE WCIAŻ DYSPONOWAŁ W TERENIE SPRAWNĄ SIATKĄ WYWIADOWCZĄ ORAZ SPORYMI MOŻLIWOŚCIAMI BOJOWYMI.

1 STYCZNIA 1945 R. DWUDZIEŚCIOPIĘCIOOSOBOWY ODDZIAŁ PARTYZANCKI POD DOWÓDZTWEM PPOR. JÓZEFA KOTECKIEGO „WARTY”, ESKORTUJĄCY SKOCZKÓW, ZOSTAŁ OKRĄŻONY PRZEZ NIEMCÓW WE WSI KATARZYŃÓW. PO KRÓTKIEJ POTYCZCE, W KTÓREJ ZGINAŁ JEDEN Z PARTYZANTÓW, AKOWCY WYRWALI SIĘ Z OKRĄŻENIA. DWA DNI PÓŹNIEJ CZŁONKOWIE MISJI „FREESTON” SPOTKALI SIĘ Z KOMENDANTEM GŁÓWNYM ARMII KRAJOWEJ GEN. BRYG. LEOPOLDEM OKULICKIM „NIEDŹWIADKIEM”, W MAJĄTKU ZACISZE KOŁO ODROWAŻA, OTRZYMUJĄC OD NIEGO INFORMACJE O WROGICH POCZYNIANIACH SOWIETÓW WOBEC LEGALNYCH WŁADZ POLSKI. NASTĘPNIE BRYTYJCZYCY NAWIĄZALI KONTAKT Z ARMIĄ CZERWONĄ I ZOSTALI ZATRZYMANI PRZEZ NKWD, TRAFIAJĄC DO MOSKIEWSKIEGO WIEZIENIA. WŚRÓD ARZYSTOWANYCH CZŁONKÓW MISJI BYŁ POLAK KPT. ANTONI POSPIESZAŃSKI VEL ANTHONY NEIL CURRIE, PEŁNIĄCY ROLĘ TŁUMACZĄ. NIE ZOSTAŁ ZDEMASKOWANY PRZEZ ŚLEDZCYCH I PO KONFERENCJI JALTAŃSKIEJ, GDZIE PRZESĄDZONO O LOSIE POLSKI, LIZNAJĄC JĄ ZA SOWIECKĄ STREFĘ WPLYWÓW, POWRÓCIŁ DO LONDYNU WRAZ Z POZOSTAŁYMI BRYTYJCZYKAMI.

OD MARCA 1945 R. LULICE I BUDYNKI LIŻYCZNOŚCI PUBLICZNEJ „PRZYODZOBIONE” ZOSTAŁY KOMUNISTYCZNYM PLAKATEM PROPAGANDOWYM ALIOTORSTWA WŁODZIMIERZA ZAKRZEWSKIEGO: OLBRYM I ZAPŁUTY KARZEŁ REAKCJI – AK WYDRUKOWANYM W ŁÓDZKICH DRUKARNIACH. ARMIA KRAJOWA NIE ISTNIAŁA OD NIEMAL DWÓCH MIESIĘCY, ROZWIĄZANA ROZKAZEM JEJ OSTATNIEGO KOMENDANTA GŁÓWNEGO – GEN. BRYG. LEOPOLDA OKULICKIEGO „NIEDŹWIADKA”, JEDNAK REPRESJE WOBEC OSÓB ZWIĄZANYCH Z PODZIEMIEM NIEPODŁĘGŁOŚCIOWYM NIE USTAWAŁY. TERROR, KTÓREGO OD 1944 R. DOŚWIADCZYLI MIESZKAŃCY KRESÓW WSCHODNICH, BIAŁOSTOCZYZNY, LUBELSZCZYZNY, RZESZÓWSZCZYZNY I CZĘŚCI MAZOWSZA, TERAZ OBJAŁ POZOSTAŁE ZIEMIE POLSKI. PRZYBYWAŁO WIEZIĘŃ, ARZYSTÓW I MIEJSC STRACENŃ... NALEŻAŁO PODJĄĆ DECYZJE – WALCZYĆ DALEJ, CZY ZDAĆ SIĘ NA ŁASKĘ SOWIETÓW I ICH POCLEPCZNIKÓW, KTÓRZY DO NIEDAWNA TYTUŁOWALI SIĘ POLSKIM KOMITETEM WYZWOLEŃA NARODOWEGO, A TERAZ ASPIROWALI DO MIANA RZĄDUP

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

9

W PRUSZKOWIE W DNIACH 27 I 28 MARCA 1945 R. NKWD ARESZTOWAŁO 16 PRZYWÓDCÓW POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO. NASTĘPNIE PRZETRANSPORTOWANO ICH SAMOLETEM I OSADZONO W MOSKIEWSKIM WIEZIENIU NA ŁUBIANCIE. RÓWNIEŻ W ŁÓDZKIEM SOWIECI PRZEPROWADZALI ZATRZYMANIA, NISZCZĄC KOLEJNE STRUKTURY POLSKIEJ KONSPIRACJI. W REGIONIE ROZŁOKOWANO TB. PUŁK NKWD, LECZ CIOSY ZADAWALI PRZEDĘ WSZYSTKIM FUNKCJONARISZOM KONTRWYWIADU WOJSKOWEGO „SMIERSZ”, KTÓRZY OPEROWALI Z RADOMIA, PENETRULĄC PODŁÓŻKIE TERENY ORAZ OKOLICE CZĘSTOCHOWY. DLATEGO POSZUKIWANY – KPT. SOJCZYŃSKI „WARSZYC” (AWANSOWANY NA KAPITANA 19 STYCZNIA 1945 R.) – W KWIEŃNIU 1945 R. WYDAŁ ROZKAZ SWOIM PODKOMENDNYM, ABY PRZEKSZTAŁCIĆ POAKOWSKIE STRUKTURY W NOWĄ ORGANIZACJĘ NIEPODLEGŁOŚCIOWĄ „MANEWR”.

ANTYKOMUNISTYCZNA ORGANIZACJA POD DOWÓDZTWE KPT. SOJCZYŃSKIEGO „WARSZYCA” PRZYJĘŁA WE WRZEŚNIU 1945 R. NAZWĘ KONSPIRACYJNE WOJSKO POLSKIE, ROZSZERZAJĄC SWOJE STRUKTURY NA 18 POWIATÓW, M.IN. W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM. W POŁOWIE 1946 R. W JEJ SZEREGACH BYŁO JUŻ OK. 2,6 TYS. OSÓB, NATOMIAST W PARTYZANCKICH PATROLACH POZOSTAWAŁO JEDYŃIE KILKUSIE ŻOŁNIERZY. ZADANIEM ORGANIZACJI BYŁA SAMOOBRONA, OCHRONA SPOŁECZYSTWA ORAZ REAGOWANIE NA TERROR KOMUNISTYCZNYCH ORGANÓW BEZPIECZEŃSTWA I ZWALCZANIE BANDYTIZMU. JEDNĄ Z AKCJI PRZEPROWADZONO 26 SIERPNI 1945 R., WYKONUJĄC WYROK ŚMIERCI NA JAKUBIE CUKIERMANIE, KIEROWNIKU SEKCJI ŚLEDZCZEJ POWIATOWEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W RADOMSKU.

NATOMIAST W NOCY Z 24 NA 25 PAŹDZIERNIKA 1945 R. ŻOŁNIERZE KWP WYKONALI WYROKI ŚMIERCI NA TRZECH KONFIDENTACH APARATU BEZPIECZEŃSTWA W STOBIECKU MIEJSKIM ORAZ W RADOMSKU I WYMIERZYLI KARĘ CHŁOSTY ZA KOMUNISTYCZNĄ AGITACJĘ CZŁONKOM POLSKIEJ PARTII ROBOTNICZEJ.

NA PRZEŁOMIE MARCA I KWIEŃNIA 1946 R. KOMUNISTYCZNY APARAT BEZPIECZEŃSTWA ZATRZYMAŁ W POWIECIE RADOMSZCZAŃSKIM OK. 150 OSÓB ZWIĄZANYCH Z KONSPIRACYJNYM WOJSKIEM POLSKIM I LIDERZYŁ NIE TYLKO W KONSPIRATORÓW, ALE PRZEDĘ WSZYSTKIM W ICH RODZINY. DLATEGO PRZEDSIĘWZIEĆ DZIAŁANIA ODWETOWE, ZMIERZAJĄCE DO OPANOWANIA NA KILKA GODZIN RADOMSKA. W NOCY Z 19 NA 20 KWIEŃNIA 1946 R. OK. 170 ŻOŁNIERZY POWODZONYCH PRZEZ POR. JANĄ ROGULKĘ „GROTA” WKROCZYŁO DO MIASTA, BY LWOLNIC OSADZONYCH. ATAK W PEŁNI SIĘ POWIÓŁ, GDYŻ Z ARESZTU POWIATOWEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W RADOMSKU OSWOBODZONO PONAD 50 WIEŹNIÓW. W CZASIE ODWROTU Z RADOMSKA PODODZIAŁ POR. HENRYKA GŁAPIŃSKIEGO „KLINGI” STOCZYŁ ZWYCIĘSKĄ POTYCKĘ ZE ŚCIGAJĄCYMI PARTYZANTÓW ŻOŁNIERZAMI Z 6. PUŁKU PIECHOTY, Z KTÓRYCH CZĘŚĆ PRZEŚZŁA NA STRONĘ PODZIEMIA ANTYKOMUNISTYCZNEGO, ZAŚ OŚMIU ŻOŁNIERZY NKWD POJMANYCH W RADOMSKU – STRACONO.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910-1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

SUKCES KONSPIRACYJNEGO WOJSKA POLSKIEGO W RADOMSKU BYŁ JEDNAK POCZĄTKIEM UPADKU ORGANIZACJI. PONIEWAŻ W ŁÓDZKIE ŚCIĄGNIĘTO DODATKOWE SIŁY ORGANÓW BEZPIECZEŃSTWA ORAZ KOLEJNE JEDNOSTKI WOJSKOWE. DO 30 KWIEŃNIA 1946 R. PRZEPROWADZONO SZEREG ARRESTOWAŃ WŚRÓD ŻOŁNIERZY PODZIEMIA NIEPODLEGŁOŚCIOWEGO. JEDNYM Z ZATRZYMANÝCH BYŁ, BIORĄCY UDZIAŁ W ATAKU NA ARRESZ, POR. JAN ROGULKA. W DNIACH 7-8 MAJA 1946 R. 17 ARRESTOWANYCH ŻOŁNIERZY, LICZĄCYCH SIĘ WŚRÓD INNYCH Z WÓDZÓW, STANĘŁO PRZED SĄDEM OKRĘGOWYM W CZĘSTOCHOWIE. OBRADY PRZEPROWADZONO NA SESJI WYJAZDOWEJ W SALI WIDOWISKOWEJ RADOMSZCZAŃSKIEGO KINA. WOBEC 12 PARTYZANTÓW ZASĄDZONO WYROKI ŚMIERCI, A POZOSTAŁYCH PODSPĄNYCH SKAZANO NA WIELOLETNIE WIEZIENIE. NIE PRZEPROWADZONO JEDNAK KLASYCZNEJ EGZEKUCJI PRZEZ ROZSTRZELANIE, LECZ SKAZANÓW TORTUROWANO W BESTIALSKI SPOSOB, A NASTĘPNIE ICH OKALECZONE ZWŁOKI ZAKOPANO W PONIEMIECKIM BUNKRZE W BĄKOWEJ GÓRZE. CELEM KOMUNISTÓW BYŁO ZASTRASZENIE MIEJSCOWEJ LUDNOŚCI.

POMIMO ZADANYCH STRAT KONSPIRACYJNE WOJSKO POLSKIE NIE ZAPRZESTAŁO WALKI I KONTYNUOWAŁO AKCJE ODWETOWE. AKTYWIZOWAŁO TAKŻE DZIAŁANIA PROPAGANDOWE, A JEDNYM Z GŁÓWNYCH JEGO NARZĘDZI BYŁ Druk PODZIEMNEJ PRASY „W ŚWIETLE PRAWDY”, „MÓWI POLSKA ZAKONSPIROWANA” I „POLACY”. PRASA – ROZRZUCANA NA ULICACH, PODKŁADANA W LURZĘDACH I NA DWORCACH – LUKAZYWAŁA SIĘ WPRAWDZIE NIEREGULARNIE, ALE PORUSZANE W NIEJ ZAGADNIENIA POZWAŁAŁY CZYTELNIKOWI ZORIENTOWAĆ SIĘ W SYTUACJI W KRAJU I NA ŚWIECIE. NIEKTÓRE ARTYKUŁY NAPISAŁ KPT. SOJCZYŃSKI „WARSZYC”, W INNYCH PRZYPADKACH PODAWAŁ REDAKTOROM PISEMNE WTYCZNE DOTYCZĄCE TREŚCI.

WAŻNA BYŁA RÓWNIEŻ DZIAŁALNOŚĆ WYWIADOWCZA KONSPIRACYJNEGO WOJSKA POLSKIEGO. ZA FUNKCJONOWANIE TYCHŻE STRUKTUR ODPOWIADAŁ POR. STANISŁAW ŻELANOWSKI „NAŁĘCZ”, KTÓRY UMIESZCZAŁ INFORMATORÓW M.IN. W KOMENDACH MILICJI OBYWATELSKIEJ, POWIATOWYCH URZĘDACH BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO, A NAWET W GŁÓWNYM ZARZĄDZIE INFORMACJI WOJSKA POLSKIEGO W WARSZAWIE. OD LISTOPADA 1945 R. ZADANIE W STOLICY REALIZOWAŁA KOMÓRKA O KRYPTONIMIE „WERNYHORA”, OPARTA NA PRACY BARBARY NIEMCZUK „HAJDUCZEK” I KAZIMIERZA MIELCZAREK. MELDUNKI I DOKUMENTY OD WYWIADOWCZYŃ ODBIERAŁ KAZIMIERZ BRODZIAK „SEK” W RADOMSZCZAŃSKIM MIESZKANIU RAZ W TYGODNIU. Z POCZĄTKIEM LIPCA 1946 R. OBYDWIE WYWIADOWCZYŃNIE ZOSTAŁY ZATRZYMANE. PRZESŁUCHIWANO JE W JEDNYM Z MODLIŃSKICH FORTÓW I Z KONCEM MIESIĄCA SKAZANO NA KARĘ ŚMIERCI. EGZEKUCJE WYKONANO 27 SIERPNI 1946 R., A 65 LAT PÓŹNIEJ WOJSKOWY SĄD OKRĘGOWY W WARSZAWIE UZIŁNAŁ KOMUNISTYCZNY WYROK ZA NIEWAŻNY I PODKRĘŚLIŁ, ŻE OBYDWIE ZAMORDOWANE KOBIETY DZIAŁAŁY NA RZECZ NIEPODLEGŁEGO BYTU PAŃSTWA POLSKIEGO.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

STANISŁAW SOJCZYŃSKI (1910–1947) NAUCZYCIEL, ŻOŁNIERZ, KONSPIRATOR

12

WOJSKOWY SĄD REJONOWY W ŁODZI 17 GRUDNIA 1946 R. OGŁOSIŁ WYROK I OŚMIU OSKARŻONYCH SKAZAŁ NA ŚMIERĆ, ZAŚ CZTEREM OSOBOM ZASADZIŁ WYSOKIE KARY WIEZIENIA. 19 LUTEGO 1947 R. NA TRZY DNI PRZED OGŁOSZENIEM AMNISTII EGZEKUCJĘ WYKONANO NA: STANISŁAWIE SOJCZYŃSKIM, KSAWERYM BŁASIAKU, HENRYKU GLAPIŃSKIM, MARIANIE KNOPIE, ALBINIE CIEŚKIELSKIM I STANISŁAWIE ŻELANOWSKIM. NIE WIEMY, GDZIE I W JAKI SPOSÓB PRZEPROWADZONO EGZEKUCJĘ. MOŻEMY JEDYNE PRZYPUŚCZAĆ, ŻE MIEJSCEM STRACEN BYŁ ŁÓDZKI POLIGON WOJSKOWY NA BRUSIE, GDZIE DO DZIŚ POSZUKUJE SIĘ SZCZĄTKÓW ZAMORDOWANYCH, NATOMIAST WYPowiedź KPT. SOJCZYŃSKIEGO, ŻE BIERZE CAŁĄ WINĘ NA SIEBIE I TA WŁADZA NIE MA PRAWA GO OSADZIĆ, GDYŻ HISTORIA WYDA NA NIEGO WYROK, DOCZEKAŁA SIĘ OCENY POTOMNYCH. W 1992 R. SĄD WOJEWÓDZKI W ŁODZI UNIEWAŻNIŁ WYROK Z 1946 R., UZNAJĄC, ŻE KPT. SOJCZYŃSKI I JEGO PODKOMENDNI DZIAŁALI NA RZECZ NIEPODLEGŁEGO PAŃSTWA POLSKIEGO. W 2009 R., POSTANOWIENIEM PREZYDENTA RP LECHA KACZYŃSKIEGO, KPT. SOJCZYŃSKI ZOSTAŁ POŚMIERTNIE MIANOWANY GENERAŁEM BRYGADY.

PO ROZBICIU I KOMENDY KONSPIRACYJNEGO WOJSKA POLSKIEGO PODJĘTO PRÓBĘ ODTWORZENIA ORGANIZACJI, A ZADANIA PODJĄŁ SIĘ POR. JERZY JASIŃSKI „JANUSZ”, DYSPONUJĄC JEDYNE OK. 300 KONSPIRATORAMI, ODBUDOWAŁ PLACÓWKI W CZĘSTOCHOWIE, PIOTRKOWIE TRYBUNAŁSKIM I RADOMSKU. W STYCZNIU 1947 R. KOMUNISTYCZNY APARAT BEZPIECZEŃSTWA ROZBIŁ Z MOŻEŁEM ODTWARZANE STRUKTURY, TZW. II KOMENDY, ZAŚ AMNISTIA 1947 R. DOPROWADZIŁA DO UJAWNIEŃ KOLEJNYCH OSÓB Z ANTYKOMUNISTYCZNEGO PODZIEMIA. OSTATNIA PRÓBĘ ODBUDOWY DOWÓDZTWA – III KOMENDY – PODJĄŁ SIĘ SIERŻ. JAN MAŁOLEPSZY „MURAT”, KTÓRY ZOSTAŁ UJĘTY W LISTOPADZIE 1948 R. I KILKA MIESIĘCY PÓŹNIEJ STRACONY. W LASACH PIOTRKOWSKICH, SIERADZKICH, WIELUŃSKICH I KEPIŃSKICH NADAŁ UKRYWALI SIĘ POJEDYŃCY ŻOŁNIERZE ANTYKOMUNISTYCZNEGO PODZIEMIA, WYMYKAJĄC SIĘ KOLEJNYM OBLAWOM.

JEDNA Z OBLAW MIAŁA MIEJSCE 15 SIERPNI 1948 R., GDY STUOSOBOWA GRUPA OPERACYJNA ZAATAKOWAŁA BUNKIER Z SIĘDMIOMA PARTYZANTAMI W LESIE LUBIEŃ NIECOPADAŁ WSI MILEJÓW. W NIERÓWNEJ WALCE ZGINĘŁO TRZECH PARTYZANTÓW, ZAŚ STEFAN RACZEK „WICEK”, OSŁANIAJĄCY ODWRÓT LUDWIKA DANIELAKA „BOJARA”, ZOSTAŁ POJMANY. DWUDZIESTOJEDNOLATKA OSKARŻONO O SPROWODOWANIE ŚMIERCI DWÓCH FUNKCJONARIUSZY APARATU BEZPIECZEŃSTWA I RANIEŃ MİLICJANTA ORAZ ŻOŁNIERZA. PO WYŁĘCZENIU JEGO POSTRZELANYCH NÓG, MĘCZYZNĘ OSADZONO I STRACONO W PIOTRKOWSKIM WIEZIENIU 17 LIPCA 1949 R.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

Pliki do pobrania

[Wystawa „Stanisław Sojczyński \(1910-1947\) – nauczyciel, żołnierz, konspirator” \(pdf\) \(pdf, 23.32 MB\)](#)
[22.06.2022 10:36](#)

Opcje strony